

Dekalog w Katechizmie Kościoła Katolickiego i w Kompendium Katechizmu

I.,,Jam jest Pan Bóg twój, który cię wywiódł z ziemi egipskiej, z domu niewoli. Nie będziesz miał bogów cudzych obok Mnie” (Wj 20,2n). Jezus mówi: „Panu Bogu swemu będziesz oddawał pokłon i Jemu samemu służyć będziesz”(Mt 4,10).

- Bóg objawia się człowiekowi, pozwala się poznać, przypomina o wyprowadzeniu z Egiptu, pierwszy ukazuje swoją miłość i działania, człowiek ma Boga przyjąć i adorować, ukazywać Go przez swoje działanie, gdyż został stworzony „na obraz i podobieństwo Boga”.
- pierwsze przykazanie obejmuje: wiarę, nadzieję i miłość oraz unikanie grzechu, który sprzeciwia się Bogu, kto mówi o Bogu, mówi o kimś wiecznym, niezmiennym zawsze takim samym, wiernym, doskonale sprawiedliwym. powinniśmy bezwzględnie przyjmować Jego słowa, całkowicie Mu wierzyć i ufać, Bóg jest wszechmocny, łaskawy i dobroczynny(św. Justyn, Dialog z Żydem Tryfonem, 11,1).
- naszym pierwszym obowiązkiem jest wierzyć w Boga i świadczyć o Nim, w „nieuznawaniu Boga” św. Paweł widzi źródło i wyjaśnienie wszystkich wypaczeń moralnych(Rz 1,5; 16. 26), przykazanie to domaga się umacniania naszej wiary, strzeżenia jej oraz odrzucania wszystkiego, co się jej sprzeciwia.

- grzechy przeciw wierze: dobrowolne wątpienie(lekceważenie lub nie przyjmowanie tego, co Bóg objawił, a Kościół od wierzenia podał), wątpienie niedobrowolne(chwiejność w wierze, trudności w przewyciężaniu zarzutów, niepokój), niewiara(lekceważenie prawdy objawionej lub nie przyjmowanie jej), herezja(zaprzeczanie jakiejś prawdzie w którą należy wierzyć), apostazja(porzucenie wiary), schizma(odmowa uznania prymatu Biskupa Rzymu lub wspólnoty z tymi, którzy go uznają)
- nadzieja to ufne oczekiwanie Bożej pomocy do udzielenia odpowiedzi na Bożą miłość, oczekiwanie błogosławieństwa Bożego i uszczęśliwiającego oglądania Boga, lęk przed obrażeniem miłości Bożej i spowodowaniem kary
- grzechy przeciw nadziei: rozpacz(człowiek przestaje oczekiwać od Boga zbawienia, pomocy do zbawienia i odpuszczenia grzechów) i zuchwała ufność(człowiek przecenia swoje zdolności, nadzieja zbawienia bez pomocy Bożej lub zbyttnia ufność we wszechmoc i miłosierdzie Boże - oczekiwanie przebaczenia bez nawrócenia i chwały bez zasługi
- na miłość Boga człowiek ma odpowiadać miłością, miłość domaga się miłowania Boga nade wszystko, a wszystkich stworzeń dla Niego i ze względu na Niego, odrzucenia obojętności, niewdzięczności, oziębłości, znużenia lub lenistwa duchowego i nienawiści Boga, która rodzi się z pychy.
- grzechy przeciw miłości Boga: obojętność(odrzucenie lub zaniedbanie miłości Bożej), niewdzięczność(pomijanie lub odrzu-

canie miłości Bożej), oziębłość(zwlekanie lub niedbałość w odwzajemnianiu miłości), znużenie (lenistwo duchowe lub odrzucenie Bożej radości aż do odrazy wobec dobra Bożego), nienawiść do Boga sprzeciwia się miłości, zaprzecza Bożej dobroci, usiłuje Mu złorzeczyć

- wiara, nadzieja i miłość kształtują i ożywiają cnoty moralne, miłość skłania do oddawania Bogu tego, do czego jesteśmy zobowiązani jako stworzenia, uzdalnia nas do tego cnota religijności, z niej wynikają: adoracja, modlitwa i ofiara, adoracja to uznanie Boga jako Boga, Stwórcę i Zbawiciela, uznanie uległości stworzenia(siebie) wobec Stwórcy oraz chwalenie i wielbienie Boga. modlitwa to wzniesienie ducha do Boga jako wyraz naszej adoracji, modlitwa wyraża się w: uwielbieniu, dziękczynieniu, wstawiennictwie, prośbie, modlitwa jest spełnieniem przykazania: „Zawsze się módlcie..”(Łk 18,1), „ofiara to każde dzieło, które przyczynia się do połączenia nas świętą komunią z Bogiem, dzięki któremu możemy stać się naprawdę szczęśliwi”(św. Augustyn, De civitate Dei, 01,6), jedyną, doskonałą ofiarą jest Ofiara Jezusa na Krzyżu, my łącząc się z nią możemy nasze życie uczynić ofiarą dla Boga.
- przyrzeczenia i śluby, chrześcijanin składa Bogu przyrzeczenia w sakramentach: chrztu, bierzmowania, małżeństwa, kapłaństwa, przyrzeka Bogu określone czyny, modlitwę, jałmużnę, pielgrzymkę, itd., wierność przyrzeczeniom jest przejawem szacunku wobec Boga i miłością Boga, ślub to świadoma i dobro-

wolna obietnica Bogu mająca na celu dobro możliwe i lepsze., jest to akt pobożności, w którym człowiek poświęca siebie Bogu lub obiecuje mu dobry czyn.

- wolność sumienia - godność osoby ludzkiej domaga się, aby w sprawach religijnych nikt nie był zmuszany do działania wbrew swemu sumieniu, ani też nie powinien doznawać przeszkód, w słusznych granicach porządku publicznego, gdy działa według swego sumienia, prywatnie czy publicznie, sam lub z innymi.
- „Nie będziesz miał bogów cudzych przede Mną” zabrania oddawania czci innym bogom(stworzenie, władza, pieniądze, szatan) poza Jedynym Bogiem, który objawił siebie swojemu ludowi, wykroczeniem jest zabobon i bałwochwalstwo, zabobon jest wypaczeniem postawy i praktyk religijnych przed Bogiem, a przejawia się w różnych formach wróżbiarstwa, magii(odwoływanie się do szatana, demonów, przywoływanie zmarłych lub inne praktyki mające odślonić przyszłość, korzystanie z horoskopów, astrologia, chiromancja, wyjaśnianie przepowiedni i wróżb, zjawiska jasnovidztwa, posługiwanie się medium są przejawami chęci panowania nad światem, nad czasem, nad człowiekiem, chęcią zjednania sobie ukrytych mocy) , czarów, spirytyzmu, bezbożności, która wyraża się w kuszeniu Boga słowem lub czynem, w świętokradztwie które profanuje osoby lub rzeczy święte, przede wszystkim Eucharystię, w symonii, która oznacza nabywanie lub sprzedawanie rzeczy duchowych;

ateizmu który oznacza odrzucenie istnienia Boga, agnostycyzmu, indyferentyzmu.

- „Nie będziesz czynił żadnej rzeźby”, w Starym Testamencie był zakaz przedstawiania Boga w jakichkolwiek wizerunkach, ponieważ Bóg jest Duchem, sąsiednie narody miały licznych bożków, od momentu Wcielenia Syna Bożego chrześcijanin może przedstawiać Jezusa, Maryję, Świętych w obrazach i rzeźbach, mając świadomość, że nie czcimy obrazu, czy rzeźby lecz osobę, którą przedstawia.

II. „Nie będziesz brał imienia Pana Boga twego nadaremno”

- Imię jest nie tylko zawołaniem osoby, stanowi o istocie danej osoby. Podanie imienia jest znakiem zażyłości i zaufania. „Imię Pańskie jest święte”, dlatego nie można go nadużywać. Trzeba o nim pamiętać w ciszy miłującej adoracji, używać go tylko po to, aby błogosławić, wychwalać i uwielbiać, w modlitwie. Wierzący powinien świadczyć o imieniu Pańskim, odważnie wyznając swoją wiarę, przepowiadając, katechizując. Przykazanie drugie zabrania nadużywania imienia Bożego tzn. wszelkiego nieodpowiedniego używania imienia Boga, Jezusa Chrystusa, Najświętszej Maryi Panny i wszystkich świętych. Przynależność do imienia Boga angażują cześć, wierność, prawdomówność i autorytet Boga, powinny więc być dotrzymywane. Niewierność przynależnościom jest nadużywaniem imienia Bożego, czynieniem Go kłamcą.

- Błźnierstwo to wypowiedanie przeciw Bogu(wewnętrznie lub zewnętrznie) słów nienawiści, wyrzutów, wyzwañ, mówienie źle o Bogu, brak szacunku względem Niego, nadużywanie imienia Bożego. Św. Jakub ten zakaz rozciąga się na słowa przeciw Kościołowi, świętym lub rzeczom świętym. Błźniercze jest używanie imienia Bożego w celu zatajenia zbrodniczych praktyk, zniewalania narodów, torturowania lub wydawania na śmierć. Błźnierstwo sprzeciwia się Bogu(gest wyciągniętej pięści przeciw Bogu) z natury jest grzechem ciężkim.
- Przekleństwo posługujące się imieniem Boga bez intencji błźnierstwa jest brakiem szacunku wobec Boga, nie można też używać imienia Bożego w sposób magiczny.
- Przysięga lub przyrzeczenie to wzywanie Boga na świadka swojej prawdomówności, stąd nie można wzywać Boga do przysięgi fałszywej. Jezus mówił: „...wcale nie przysięgajcie”(Mt 5,33n). Każda przysięga zawiera odniesienie do Boga, a Bóg i Jego prawda powinny być czczone w każdym słowie. „Przysięga to wezwanie imienia Bożego na świadka prawdy, może być składana tylko zgodnie z prawdą, rozwagą i sprawiedliwością”(KPK, kan. 1199, § 1). Nie można używać imienia Bożego do spraw błahych. Można odmówić przysięgi, jeśli domaga się tego nielegalna władza świecka, gdy żąda się jej w celach przeciwnych godności osób lub komunii Kościoła.
- Sakramentu chrztu udziela się „W imię Ojca i Syna i Ducha Świętego”(Mt 28,19). Imię Pańskie uświęca człowieka i chrze-

ścijanin otrzymuje swoje imię w Kościele. Zaleca się wybierać imię świętego, wyrażające tajemnicę lub cnotę chrześcijańską, nie nadawać imion obcych duchowi chrześcijaństwa. Chrześcijanin rozpoczyna swój dzień, modlitwę, działanie w imię Boże: „W imię Ojca i Syna i Ducha Świętego,” poświęca swój czas chwale Bożej, znak krzyża umacnia nas w chwilach pokus i trudności. Bóg wzywa każdego z nas po imieniu (Ignacy Lojola, Ćwiczenia duchowe, 38). Imię każdego człowieka jest święte, jest ikoną osoby, domaga się szacunku ze względu na tego, kto je nosi. Otrzymane imię pozostaje na zawsze, nie wybieramy nowego imienia przy bierzmowaniu, w przyszłym świecie ukaże się godność każdej osoby naznaczonej imieniem Bożym.

III. „Pamiętaj, abyś dzień święty święcił!”

- Pismo Święto wspomina przy tym o dziele stworzenia: „W sześciu dniach bowiem uczynił Pan niebo i ziemię, morze, oraz wszystko co jest w nich, w siódmym zaś dniu odpoczął. Dlatego pobłogosławił Pan dzień szabat i uznał go za święty” (Wj 20,11), dzień szabat jest pamiątką wyzwolenia Izraela z Egiptu: „Pamiętaj, że byłeś niewolnikiem w ziemi egipskiej i wyprowadził cię stamtąd Pan, Bóg twój, ręką mocną i wyciągniętym ramieniem: przeto ci nakazał Pan, Bóg twój, strzec dnia szabat” (Pwt 5,15), szabat jest znakiem nierozrwalnego przymierza (Wj 31,16), dzień ten należy do Boga, jest poświęcony uwielbieniu Boga; Jego dzieł stworzenia i Jego zbawczych czynów.

- działanie Boga jest wzorem dla człowieka. Jeżeli Bóg odpoczął i wytchnął” w siódmym dniu(Wj 31,17), człowiek ma również „zaprzestać pracy” i pozwolić odpocząć innym, zwłaszcza ubogim(Wj 23,12), szabat jest dniem sprzeciwienia się niewolnictwu pracy i ubóstwienia pieniądza(Ne 13,15-22; 2Krn 36,21), Jezus szanował dzień szabatu i nigdy go nie złamał, jednocześnie wyjaśnił: „To szabat został ustanowiony dla człowieka, a nie człowiek dla szabatu”(Mk 2,27). Wolno „w szabat uczynić coś dobrego.” Szabat jest dniem Pana... miłosierdzia i czci Boga(Mt 12,5; J 7,23).

Niedziela dniem świętym chrześcijan.

- ✓ Jezus zmartwychwstał „pierwszego dnia tygodnia”(Mt 28,1; Mk 16,2; Łk 24,1; J 20,1). Dzień Zmartwychwstania Chrystusa(jako dzień pierwszy) przypomina pierwsze stworzenie; jako „dzień ósmy”, następujący po szabacie oznacza nowe stworzenie, zapoczątkowane wraz ze zmartwychwstaniem Chrystusa, stał się dla chrześcijan pierwszym ze wszystkich dni, ze wszystkich świąt, dniem Pańskim. „Jest to dzień, w którym Bóg z ciemności wyprowadził materię, i stworzył świat, a Jezus Chrystus w tym dniu zmartwychwstał”(św. Justyn, Apologiae, 1,67), niedziela wypełnia duchową prawdę żydowskiego szabatu i zapowiada wieczny odpoczynek człowieka w Bogu, niedziela jest czasem oddawania czci Bogu, niedziela to centrum życia Kościoła, przejawia się w świętowaniu dnia Pańskiego i sprawowaniu Eucharystii, powinna być obchodzona jako najstarsze święto nakazane((KPK kan.

1246, § 1), inne dni nakazane to: Dzień Narodzenia Pańskiego, Objawienia Pańskiego, Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa, Świętej Bożej Rodzicielki Maryi, Wniebowzięcia NMP, Wszystkich Świętych

- ✓ pouczenie: „Przyjść wcześniej do kościoła, by zbliżyć się do Pana i wyznać swoje grzechy, wzbudzić żal w modlitwie, uczestniczyć w Boskiej liturgii, zakończyć modlitwę, nigdy nie wychodzić przed rozesłaniem,....dzień ten jest wam dany na modlitwę i odpoczynek, jest dniem, który Pan uczynił, radujmy się w nim i weselmy”(autor anonimowy, Sermo de die dominica; PG 86/1, 416C; 421C), parafia jest wspólnotą wiernych, w której sprawuje się Eucharystię. nie można modlić się w domu tak, jak w kościele, gdzie jest wspólnota serc, umysłów, zgodność dusz, więź miłości, modlitwy kapłanów(św. Jan Chryzostom)
- ✓ obowiązek świętowania niedzieli: „w niedzielę i święta nakazane uczestniczyć we Mszy św. w dzień świąteczny lub poprzedzający”(przykazanie kościelne), nieobecność usprawiedliwia: choroba, pielęgnacja niemowląt, dyspensacja od własnego proboszcza, praca w toku ciągłym: policja, szpitale, huty, kopalnie...., niedziela to nie tylko odpoczynek, czas wolny trzeba poświęcić życiu rodzinnemu, kulturalnemu, społecznemu i religijnemu, należy powstrzymać się od prac, które przeszkadzają oddawaniu czci należnej Bogu, przeżywaniu radości dnia Pańskiego, pełnieniu uczynków miłosierdzia, odpoczynkowi

- ✓ niedziela to dzień miłosierdzia wobec ludzi chorych, ubogich, kalekich, starszych, wobec których spełniamy proste posługi, czas refleksji, ciszy, lektury, medytacji, które sprzyjają życiu wewnętrznemu i chrześcijańskiemu, należy unikać narzucania drugiemu tego, co przeszkadza w świętowaniu dnia Pańskiego, mają pamiętać o tym władze i pracodawcy, w rozrywkach masowych unikać przemocy, chrześcijanie powinni domagać się uznania niedzieli i świąt kościelnych za dni wolne od pracy (tam, gdzie tak nie jest), dawać przykład modlitwy, szacunku i radości, bronić swoich tradycji

IV. „Czcij ojca twego i matkę swoją, abyś długo żył na ziemi, którą Pan, Bóg twój da tobie”(Wj 20,12). Jezus „Był im poddany”(Łk 2,51).

- To przykazanie rozpoczyna drugą tablicę Dekalogu (przykazania względem bliźniego), ukazuje porządek miłości na ziemi. Bóg chciał, abyśmy po Nim czcili naszych rodziców, przez których dał nam życie. oni przekazali nam wiarę, mamy czczyć i szanować wszystkich, którym dla naszego dobra udzielił On władzy, przykazanie to dotyczy związków pokrewieństwa z innymi członkami rodziny: dziadkowie, przodkowie, obowiązki uczniów względem nauczycieli, pracowników względem pracodawcy, podwładnych względem przełożonych, obywateli względem ojczyzny oraz tych, którzy nią rządzą, przykazanie to łączy się z nagrodą: „Czcij ojca twego i matkę swoją, abyś długo żył na

ziemi..”(Wj20,12; Pwt 5,16), oprócz owoców duchowych: długie życie, pokój i pomyślność

- rodzina urzeczywistnia Kościół, jest ona wspólnotą wiary, nadziei i miłości, jest wspólnotą osób, znakiem i obrazem wspólnoty Ojca i Syna i Ducha Świętego. Przekazywanie życia i wychowanie dzieci jest odbiciem stwórczego dzieła Ojca. Rodzina jest wezwana do modlitwy i ofiary łączonej z ofiarą Chrystusa, do ewangelizacji i misji, rodzina jest najmniejszą komórką społeczną, naturalną społecznością wezwaną do niesienia pomocy innym: „Religijność czysta i bez skazy wobec Boga i Ojca wyraża się w opiece nad sierotami i wdowami w ich utrapieniach i zachowaniu siebie samego nieskalanym od wpływów świata”(Jk 1, 27).
- władza społeczna i polityczna ma pomagać rodzinie i zapewnić jej: prawo do założenia rodziny, posiadania i wychowania dzieci, ochronę więzi małżeńskiej, prawo do wyznawania wiary, do własności prywatnej, mieszkania, pracy i emigracji, do opieki medycznej, zasiłków rodzinnych, ochrony starszych, ochronę przed zagrożeniami(alkoholizm, narkomania, pornografia), prawo do zrzeszania się, w celu przedstawicielstwa wobec władz świeckich
- rodzina naświetla inne związki w społeczeństwie: w naszych braciach i siostrach widzimy dzieci naszych rodziców, w naszych kuzynach – potomków naszych przodków, w naszych współobywatelach – synów ojczyzny, w ochrzczonych – dzieci

naszej Matki Kościoła, w każdym człowieku – syna lub córkę Boga

- obowiązki dzieci: słuchać rodziców zanim są z nimi w domu, nie ma potrzeby wypełniać poleceń niemoralnych, razem z dorastaniem słuchać rodziców, uprzedzać ich potrzeby i pragnienia, prosić o radę, przyjmować słuszne napomnienia, z chwilą usamodzielnienia się posłuszeństwo ustaje, pozostaje jednak szacunek, dzieci dorosłe podejmują odpowiedzialność za rodziców, pomagają im materialnie i moralnie w starości, w chorobie, samotności lub potrzebie, szacunek synowski odnosi się także do sióstr i braci
- obowiązki rodziców: nie tylko zrodzenie, ale i wychowanie dzieci, które powinni uważać za dzieci Boże, mają nauczyć modlitwy i pomóc w odkrywaniu powołania dzieci Bożych, szanować powołanie, pierwszym powołaniem chrześcijanina jest pójście za Chrystusem: „Kto kocha ojca lub matkę bardziej niż mnie , nie jest Mnie godzien. I kto kocha syna lub córkę bardziej niż mnie nie jest Mnie godzien”(Mt 10,37)
- sprawujący władzę powinni traktować ją jako służbę, podporządkowani władzy powinni uważać swoich przełożonych za przedstawicieli Boga, który ich ustanowił sługami swoich darów, uległość władzy i odpowiedzialność za dobro wspólne wymagają: płacenia podatków, udziału w wyborach, obrony kraju, modlitwy za sprawującymi władzę

- tam, gdzie władza przekracza swoje prawa, należy czynić to co konieczne dla dobra wspólnego, domagać się swoich praw w granicach wyznaczonych przez prawo, walka zbrojna jest uzasadniona wtedy, gdy: pewnie, poważnie i długotrwale naruszane są podstawowe prawa, wyczerpano wszelkie inne środki, nie spowoduje to większego zamętu, jest uzasadniona nadzieja powodzenia, nie ma lepszych rozwiązań
- Kościół nie może być sprowadzony do wspólnoty politycznej, jest znakiem transcendentnego charakteru osoby ludzkiej, wydaje oceny moralne także w sprawach politycznych

V. „Nie będziesz zabijał”(Wj 20,13), „...A Ja wam powiadam: każdy kto się gniewa na swego brata podlega sądowi”(Mt 5,21n).

- „Życie ludzkie jest święte, ponieważ od samego początku domaga się stwórczego działania Boga, do Niego należy, nikt, w żadnej sytuacji nie może sobie rościć do tego prawa, by je przerwać, gniew i pożądlivość w człowieku są skutkiem grzechu pierworodnego, to one prowadzą do wykroczeń przeciwko życiu, Bóg surowo potępia czyn Kaina, który zabił swego brata Abła
- Jezus w Kazaniu na Górze przypomina: „Nie zabijaj!”(Mt 5,21) i dodaje zakaz gniewu, nienawiści, odwetu, żąda nadstawienia drugiego policzka, miłości nieprzyjaciół, sam się nie bronił przed oprawcami, kazał Piotrowi schować miecz do pochwy
- z miłości samego siebie wynika prawo do rozsądnej samoobrony, kto broni swego życia nie jest winny zabójstwa, nawet jeśli zadał śmierć napastnikowi, uprawniona obrona jest nie tylko

prawem, ale i obowiązkiem, gdyż ktoś jest odpowiedzialny za życie drugiej osoby, za rodzinę lub państwo

- zabójstwo bezpośrednio i zamierzone jest grzechem wołającym o pomstę do nieba, popełniają go też wszyscy współdziałający, przykazanie to zakazuje podejmowania działań z intencją spowodowania śmierci pośrednio, nie wolno bez ważnego powodu narażać kogoś na śmiertelne ryzyko i odmawiać pomocy osobie w niebezpieczeństwie
- życie ludzkie jest święte od samego poczęcia, „Kto powoduje przerwanie ciąży, po zaistnieniu skutku podlega ekskomunice wiążącej mocą samego prawa, przez sam fakt popełnienia przestępstwa”(KPK, kan. 1398; 1314; 1324), embrion ludzki ma prawo do leczenia, jak każda istota ludzka, badania prenatalne są dozwolone jeśli nie szkodzą dziecku, „wytwarzanie embrionów ludzkich jako materiał biologiczny jest niemoralne”, manipulacje genetyczne sprzeciwiają się godności osoby ludzkiej
- eutanazja - działanie lub zaniechanie działania, które zadaje śmierć, by zlikwidować ból stanowi zabójstwo sprzeczne z godnością osoby ludzkiej i z poszanowaniem Boga Stwórcy, nawet jeżeli śmierć jest nieuchronna zwykle zabiegi przysługujące pacjentowi nie mogą być przerwane, natomiast nie ma obowiązku stosowania zabiegów kosztownych, ryzykownych, nadzwyczajnych, niewspółmiernych do spodziewanych rezultatów
- samobójstwo jest sprzeczne z naturalnym dążeniem osoby ludzkiej do zachowania i przedłużenia swojego życia, sprzeciwia się

miłości Boga i bliźniego(rodzina, naród), dodatkowym ciężarem jest chęć dania przykładu zwłaszcza młodym, odpowiedzialność samobójcy mogą zmniejszać: ciężkie zaburzenia psychiczne, strach przed próbą, cierpieniem i torturami, Kościół modli się za samobójców ufny w Boże miłosierdzie

- zły przykład jest zgorszeniem jeśli prowadzi drugiego człowieka do popełnienia zła, zgorszenie nabiera szczególnego ciężaru ze względu na autorytet tych, którzy je popełniają, lub na słabość tych, którzy go doznają
- życie i zdrowie są darem Boga, nie są one jednak wartością absolutną, mamy rozsądnie troszczyć się o nie uwzględniając potrzeby drugiego człowieka i dobra wspólnego, kult ciała nie zgadza się z moralnością, szacunek dla zdrowia i życia skłania do umiarkowania w spożywaniu pożywienia, alkoholu, tytoniu i leków, używanie narkotyków jest poważną szkodą dla zdrowia i życia, produkcja i przemysł są działaniem gorszącym
- badania naukowe mogą być prowadzone z poszanowaniem osoby ludzkiej, jeśli przyczyniają się do leczenia chorych i poprawy zdrowia publicznego, jednak nie mogą być celem samym w sobie, ani celem postępu ludzkiego, przeszczep narządów jest moralnie do przyjęcia, jeśli dawca lub osoby uprawnione wyraziły swoją zgodę, nie można powodować kalectwa lub śmierci jednej osoby dla ratowania drugiej

- niedopuszczalne są: uprowadzenie, branie zakładników, torturowanie, terroryzm; zamierzona amputacja, okaleczenia ciała, sterylizacja osób niewinnych, z wyjątkiem ratowania życia
- umierającym należy okazać szacunek i troskę, pomóc przeżyć ostatnie chwile w godności i pokoju, otoczyć modlitwą, zatroszczyć się o sakramenty, przygotować na spotkanie z Bogiem żywym, ciała zmarłych otoczyć szacunkiem i miłością, grzebanie zmarłych jest uczynkiem miłosierdzia względem ciała, uczczeniem świątyni Ducha Świętego, sekcja zwłok jest dopuszczalna dla celów sądowych lub naukowych, kremacja jest możliwa jeśli nie jest pogardą ciała i wiary w zmartwychwstanie
- przykazanie „nie zabijaj!” domaga się pokoju serca, piętnuje gniew i nienawiść, pokój na ziemi jest dziełem sprawiedliwości i owocem miłości, obrazem pokoju Chrystusa, Kościół wzywa do modlitwy o pokój, o zaniechanie wojen, wszyscy są zobowiązani do unikania wojen, warunki uprawnionej wojny są podobne jak przy obronie własnej

VI. „Nie będziesz cudzołożyl!”(Wj 20,14; Pwt 5,17): „A Ja wam powiadam: każdy kto pożądliwie patrzy na kobietę, już w swoim sercu dopuścił się nią cudzołóstwa”(Mt 5,27n).

- Bóg stworzył człowieka na swój obraz i podobieństwo powołując go do miłości, wspólnoty i odpowiedzialności, każdy człowiek powinien uznać i przyjąć swoją tożsamość płciową dla dobra małżeństwa i rozwoju życia rodzinnego, mężczyzna i kobieta są sobie równi godnością osoby, Jezus przyszedł odnowić całe

stworzenie, poszerzył to przykazanie o czystość spojrzenia i nierozzerwalność małżeństwa

- czystość oznacza jedność człowieka w jego bycie cielesnym i duchowym, czystość domaga się osiągnięcia panowania nad sobą, pomagają w tym: poznanie siebie, praktykowanie ascezy, posłuszeństwo przykazaniom Bożym, doskonalenie się w cnotach moralnych i modlitwa, cnota czystości rozwija się w przyjaźni wobec bliźniego, są trzy formy czystości: małżeńska, wdowia, dziewicza
- rozwiązłość jest nieuporządkowanym pożądaniem lub nieumiarkowanym korzystaniem z przyjemności cielesnych, przyjemność cielesna jest moralnie nieuporządkowana, gdy szuka się jej dla niej samej w oderwaniu od prokreacji i zjednoczenia
- wykroczenia przeciw czystości: masturbacja(dobrowolne pobudzanie narządów płciowych w celu uzyskania przyjemności) sprzeciwia się celowości tych narządów; pornografia(wyrwanie aktów płciowych z intymności partnerów, aby pokazywać je innym) stanowi wynaturzenie aktu małżeńskiego, wzajemnego daru małżonków, narusza godność aktorów, sprzedawców, publiczności; prostytutka(osoba, która się jej oddaje staje się przedmiotem przyjemności kogoś drugiego), ten kto płaci grzeszy ciężko przeciw samemu sobie, niszczy czystość, znieważa swoje ciało, świątynię Ducha Świętego; gwałt jest wtargnięciem przemocą w intymność płciową osoby, może wyrzucić piętno na

całym życiu, jeszcze gorszy jest gwałt rodziców lub wychowawców na dzieciach

- homoseksualizm oznacza relacje seksualne między osobami tej samej płci, jest sprzeczny z prawem naturalnym, wyklucza dar życia, nie wynika z komplementarności uczuciowej i płciowej
- płciowość jest podporządkowana miłości małżeńskiej mężczyzny i kobiety, cielesna intymność małżonków staje się znakiem i rękojmą komunii duchowej, więzy małżeńskie są uświęcone przez sakrament, małżonkowie oddają się sobie przez przysięgę, w której ślubują: miłość, wierność oraz, że cię nie opuszczę aż do śmierci, każdy akt małżeński powinien być otwarty na przyjęcie życia, okresowa wstrzemięźliwość oparta na okresach płodności i bezpłodności umacnia więzi małżeńskie, wychowuje ku wolności, każde działanie, które miałoby uniemożliwić poczęcie jest złe
- dziecko jest darem Boga, w rodzinach wielodzietnych Kościoł widzi znak Bożego błogosławieństwa i wielkoduszności rodziców, możliwe jest leczenie bezpłodności, techniki poczęcia oddzielone od aktu małżeńskiego naruszają prawo dziecka do naturalnego poczęcia w miłości przez akt małżeński, dlatego są złe
- wykroczenia przeciw godności małżeństwa to: cudzołóstwo, rozwód, kazirodztwo, wolny związek,

VII. „Nie kradnij!”(Mt 19,18).

Przykazanie to zabrania zabierania lub zatrzymywania niesłusznie dobra bliźniego i wyrządzania mu krzywdy w jakikolwiek sposób. Nakazuje sprawiedliwość i miłość w zarządzaniu dobrami materialnymi i owocami pracy ludzkiej. Życie chrześcijańskie stara się ukierunkować dobra tego świata na Boga i miłość braterską.

- na początku Bóg powierzył ziemię i jej bogactwa wspólnemu zarządzaniu ludzkości, dobra stworzone są przeznaczone dla całego rodzaju ludzkiego, ziemia jednak jest rozdzielona między ludzi, by zapewnić bezpieczeństwo ich życiu, prawo własności prywatnej uzyskanej przez pracę lub otrzymanej od innych nie podważa pierwotnego przekazania ziemi całej ludzkości, powszechne posiadanie dóbr pozostaje pierwszoplanowe, nawet jeśli popieranie dobra wspólnego wymaga poszanowania własności prywatnej, człowiek ma uważać by każde dobro przynosiło pożytek nie tylko jemu
- wykroczenia przeciw prawu posiadania: kradzież(przywłaszczenie dobra drugiego, wbrew jego woli); przywłaszczenie(umyślne przetrzymywanie rzeczy pożyczonych, znalezionych, oszustwo w handlu, niesprawiedliwe wynagrodzenie pracowników, podwyższanie cen, wykorzystywanie niewiedzy lub potrzeb drugiego człowieka); spekulacja(sztuczne podwyższanie ceny towaru dla osiągnięcia zysku); korupcja(zyskiwanie przez protekcję: wykorzystywanie przedsiębiorstw, źle wykonana praca, przestępstwa podatkowe, fałsz-

wanie czeków i rachunków, nadmierne wydatki, marnotrawstwo), wszystko to domaga się odszkodowania

- gry hazardowe, zakłady nie są same w sobie złe (podatek od głupoty), stają się nie do przyjęcia, gdy pozbawiają osobę środków do życia, szkodzą rodzinie, mogą stać się poważnym zniewoleniem, ludzie składają przysięgi od hazardu, niezwykle groźna jest przestępczość prowadząca od zniewalania człowieka i traktowania go jak towaru
- Bóg stworzył zwierzęta i otacza je swoją opieką, ludzie są zobowiązani do życzliwości wobec nich, Bóg powierzył zwierzęta panowaniu człowieka, uprawnione jest wykorzystywanie ich jako pokarmu i do produkcji odzieży, można je oswajać by towarzyszyły w pracach i rozrywkach człowieka, doświadczenia medyczne są dopuszczalne, bo służą leczeniu i ratowaniu życia ludzkiego, sprzeczne z godnością ludzką jest niepotrzebne zadawanie cierpień zwierzętom lub zabijanie, niegodziwe jest wydawanie pieniędzy, które mogłyby pomóc ludziom, można lubić zwierzęta, ale powinno się ich darzyć uczuciem należnym ludziom
- nauka społeczna Kościoła: Kościół przypomina człowiekowi o jego godności i powołaniu do wspólnoty, pouczenia o wymaganiach sprawiedliwości i pokoju, Kościół odrzucił w czasach współczesnych ideologie totalitarne: socjalizm, kapitalizm, prymat prawa rynku nad pracą ludzką

- praca jest obowiązkiem: „Kto nie chce pracować, niech też nie je!”(2Tes 3,10), szanuje ona dary stwórcy i otrzymane talenty, człowiek pracując uczestniczy z Jezusem w dziele Odkupienia, przyznaje, że jest Jego uczniem, praca może być środkiem uświęcania i ożywiania rzeczywistości ziemskich w duchu Chrystusa, wynagrodzenie powinno wystarczać na utrzymanie siebie, rodziny, na pomoc biednym, strajk jest uprawniony, gdy jest środkiem nieuniknionym a nawet koniecznym
- miłość ubogich: Bóg błogosławi tym, którzy przychodzą z pomocą ubogim: „Daj temu, kto cię prosi, i nie odwracaj się od tego, kto chce pożyczyć od ciebie”(Mt 5,42), „Darmo otrzymaliście, darmo dawajcie”(Mt 10,8); Jezus rozpozna swoich wybranych po tym, co uczynili ubogim, miłość do ubogich jest jednym z motywów pracy
- uczynki miłosierdzia względem duszy: pouczać, radzić, pocieszać, umacniać, krzywdy cierpliwie znosić; względem ciała: głodnych nakarmić, spragnionych napoić, nagich przyodziać, bezdomnych w dom przyjąć, chorych i więźniów nawiedzać, umarłych grzebać, już Stary Testament bronił ubogich: rok łaski, zakaz pożyczania na procent i zatrzymywania zastawu, obowiązek dziesięciny, wypłacanie zarobku dziennego, prawo zbierania kłosów i winogron na polu

VIII. „Nie mów fałszywego świadectwa!”; „Nie będziesz mówił przeciw bliźniemu twemu kłamstwa jako świadek”(Wj 20,16); „Nie będziesz fałszywie przysięgał...”(Mt5,33).

- ✓ ósme przykazanie zabrania fałszowania prawdy w relacji z drugim człowiekiem, wynika to z powołania człowieka na świadka Boga, który jest prawdą i chce prawdy, w Jezusie Chrystusie objawiła się cała prawda „Pełen łaski i prawdy”(J 1,14); człowiek z natury kieruje się ku prawdzie, ma obowiązek szanować ją i o niej świadczyć, wszyscy są zobowiązani do szukania prawdy, przede wszystkim w sprawach wiary, życie byłoby nie możliwe bez wzajemnego zaufania, bez przekazywania sobie prawdy, uczeń Chrystusa żyje w prawdzie na wzór Pana, trwając w Jego prawdzie
- ✓ Jezus „przyszedł na świat, aby dać świadectwo prawdzie”(J 18,37), w sytuacjach wymagających świadectwa wiary uczeń powinien wyznać ją bez dwuznaczności, za przykładem św. Pawła wobec swych sędziów, zachować „czyste sumienie wobec Boga i ludzi”(Dz 24,16), męczeństwo jest najwyższym świadectwem złożonym prawdzie wiary aż do śmierci
- ✓ wykroczenia przeciw prawdzie: fałszywe świadectwo lub krzywoprzysięstwo(w sądzie); pochopny sąd, kto bezpodstawnie nawet milcząco uznaje wadę bliźniego; obmowa – ujawnianie wad i błędów drugiego człowieka bez ważnej przyczyny; oszczerstwo – mówienie sprzeczne z prawdą; aby uniknąć wydawania pochopnych sądów należy w takiej mierze, w jakiej to możliwe pozytywnie interpretować myśli, słowa i czyny bliźniego; próżność lub samochwal-

stwo, ironia są grzechem przeciw prawdzie; kłamstwo(mówienie lub działanie przeciw prawdzie) jest bezpośrednim wykroczeniem przeciw prawdzie, ciężar kłamstwa mierzy się naturą prawdy, zależy od okoliczności, intencji, krzywd wyrządzonych; wszelkie wykroczenie przeciw sprawiedliwości i prawdzie wymaga naprawienia krzywd, nawet jeśli sprawca otrzymał przebaczenie

- ✓ prawo do ujawniania prawdy nie jest bezwarunkowe, każdy powinien dostosować swoje życie do ewangelicznej zasady miłości braterskiej; tajemnica spowiedzi jest nienaruszalna, dlatego nie wolno spowiednikowi w jakikolwiek sposób i dla jakiegokolwiek przyczyny zdradzać penitenta; tajemnice zawodowe: politycy, wojskowi, lekarze, prawnicy, zwierzenia przekazane w tajemnicy mają być zachowane, informacje prywatne nawet bez zobowiązania do tajemnicy, jeśli przyniosą szkodę drugiemu człowiekowi bez poważnej przyczyny nie mogą być przekazane
- ✓ informacja przekazywana przez środki społecznego przekazu ma służyć dobru wspólnemu, społeczeństwo ma prawo do informacji opartej na prawdzie, wolności, sprawiedliwości i solidarności
- ✓ człowiek stworzony „na obraz Boży”(Rdz 1, 26) wyraża prawdę swojego związku z Bogiem przez piękno swoich dzieł artystycznych, sztuka jest typowo ludzką formą wyrazu, formą mądrości praktycznej łączącej wiedzę i umie-

jętności praktyczne, by prawdę wyrażać w języku dostępnym dla wzroku i słuchu

IX. „Nie pożądaj żony bliźniego swego!”(Wj 20,17).

- Św. Jan wyróżnia trzy rodzaje pożądania: pożądliwość ciała, pożądliwość oczu i pychę żywota(1J 2,16), zgodnie z tradycją dziewiąte przykazanie zabrania pożądania cielesnego, dziesiąte zabrania pożądania dóbr drugiego człowieka, od grzechu pierworodnego już w samym człowieku toczy się walka ducha i ciała
- serce jest siedzibą moralnego wymiaru osobowości człowieka: „Z serca pochodzą złe myśli, zabójstwa, cudzołóstwa, czyny nieuczynne”(Mt 15,19), walka z pożądliwością domaga się oczyszczenia serca i praktykowania umiarkowania
- „błogosławieni czystego serca” (Mt 5,8), czyste serca mają ci, którzy dostosowali swój umysł i swoją wolę do Bożych wymagań świętości zwłaszcza w miłości, czystości, prawdzie i wierze, serce czyste pozwala widzieć tak jak widzi Bóg, w drugim człowieku widzieć brata, w ciele zaś świątynię Ducha Świętego, oczyszczenie serca osiąga się przez modlitwę, praktykowanie czystości, czystość intencji i spojrzenia, czystość serca domaga się wstydlivosti, która jest cierpliwością, skromnością, dyskrecją

X. „Ani żadnej rzeczy, która jego jest!”

„Nie będziesz pragnął domu swojego bliźniego, ani jego pola, ani jego niewolnika, ani jego niewolnicy, ani jego wolu, ani jego osła, ani żadnej rzeczy, która należy do twego bliźniego”(Pwt 5,21).

- to przykazanie jest przedłużeniem dziewiątego, zabrania pożądania dóbr drugiego człowieka, które jest źródłem kradzieży, grabieży i oszustwa, zakazanych przez siódme przykazanie, pożądlivość oczu prowadzi do przemocy i niesprawiedliwości zakazanych przez piąte przykazanie, zachłanność, podobnie jak nierząd ma swoje źródło w bałwochwalstwie zakazanym przez trzy pierwsze przykazania, dziesiąte przykazanie zwraca uwagę na intencję serca, wraz z dziewiątym streszcza wszystkie przykazania
- dziesiąte przykazanie zakazuje chciwości i pragnienia przywłaszczania sobie bez umiaru dóbr ziemskich, zabrania nieumiarkowanej zachłanności bogactw i ich potęgi, zakazuje niesprawiedliwości, nie jest wykroczeniem pragnienie otrzymania rzeczy bliźniego w sposób sprawiedliwy
- nakazuje usunięcie zazdrości, „przez zawiść diabła śmierć weszła na świat”(Mdr 2,24), zazdrość jest wadą główną(jest to smutek z powodu dobra drugiego człowieka i pragnienie przywłaszczenia go), jest grzechem śmiertelnym, gdy życzy bliźniemu poważnego zła, zazdrość jest jedną z form smutku, odrzuceniem miłości, często pochodzi z pychy, trzeba ja zwalczać życzliwością i pokorą

- wierzący w Chrystusa „ukrzyżowali swoje ciało wraz z jego namiętnościami i pożądaniami”(Ga 5,24), są prowadzeni przez Ducha Świętego i idą za Jego pragnieniami, oderwanie się od bogactwa jest konieczne, by wejść do królestwa niebieskiego, jedynym prawdziwym pragnieniem człowieka jest widzieć Boga, być w niebie